

Η Παρισινή Κομμούνα & η Κρονστάνδη

BY RABIDPROLETARIANS · ΤΟΥ Αλεξάντερ Μπέργκιαν

Ο Μάρτης είναι ένας ιστορικός μήνας: έχει παίξει συχνά πολύ σημαντικό ρόλο στον αγώνα της ανθρωπότητας ενάντια στις δυνάμεις της άγνοιας και της καταπίεσης. Αλλά το πιο σημαντικό γεγονός του Μάρτη της εποχής μας είναι συγκριτικά πρόσφατο. Έλαβε χώρα στη Ρωσία μόλις πριν από δέκα χρόνια, το 1921, και είναι γνωστό ως η Εξέγερση της Κρονστάνδης.

Πολλά από τα χαρακτηριστικά της θυμίζουν μια άλλη ιστορική εξέγερση, αυτή του παρισινού προλεταριάτου στα 1870, γνωστής ως Κομμούνα του Παρισιού. Ο Μάρτης είναι η επέτειος τόσο της Παρισινής Κομμούνας όσο και της Εξέγερσης της Κρονστάνδης και είναι αξιοσημείωτο ότι τα δύο αυτά μεγάλα γεγονότα γιορτάζονται την ίδια περίοδο.

Χρησιμοποιώ τον όρο “γιορτάζονται” με επιφύλαξη. Γιατί παρ’ όλο που τόσο η Κρονστάνδη όσο και η Κομμούνα έληξαν ως φοβερές τραγωδίες, και οι δύο ξεχωρίζουν στην ιστορία του προλεταριάτου ως συνταρακτικοί και μνημειώδεις αγώνες υπέρ της ελευθερίας και της δικαιοσύνης. Είναι φάροι που σκορπίζουν ελπίδα και κουράγιο στο δρόμο προς τη χειραφέτηση. Τόσο η Κρονστάνδη όσο και η Κομμούνα, πράγματι απέτυχαν ως προς τους στόχους τους, αλλά και μόνο το γεγονός πως υπήρξαν και πάλεψαν με ηρωισμό για τις επαναστατικές ιδέες, αποτελεί μια διαρκή πηγή έμπνευσης για τους καταπιεσμένους και τους απόκληρους του κόσμου.

2

Στις 18 Μάρτη του 1871, το επαναστατημένο προλεταριάτο του Παρισιού ανακήρυξε την Κομμούνα. Υπάρχουν στιγμές που η ανατροπή της κυβέρνησης μπορεί να επιτευχθεί χωρίς μεγάλη δυσκολία. Τότε, το κράτος καταρρέει σαν χάρτινος πύργος, πριν ακόμη τη πρώτη ζεστή ανάσα του επαναστατημένου λαού. Μια τέτοια στιγμή ήταν και ο Μάρτης του 1871 στη Γαλλία. Ο λαός, στην πλειοψηφία του, ήταν πικραμένος από την κυβέρνηση, κουρασμένος από τον πόλεμο με τη Γερμανία και απελπισμένος με τα προερχόμενα από την τυραννική, καταδυναστευτική και διεφθαρμένη εξουσία, βάσανα. Ο Μπίσμαρκ είχε επιβάλει τους όρους του στις Βερσαλίες και ξευτέλισε τη Γαλλική κυβέρνηση, κάτι που οδήγησε στην ενίσχυση της έχθρας και της περιφρόνησης που ένιωθε ο Γαλλικός λαός για την κεφαλή του Κράτους.

Η στιγμή ήταν ευνοϊκή για μια επανάσταση. Η ανακήρυξη της Κομμούνας του Παρισιού γέμισε με ανείπωτη χαρά όλο τον πληθυσμό. Έγινε ενστικτωδώς αντιληπτή σαν την πολυπόθητη απελευθέρωση από τους μισητούς τυράννους των Βερσαλλιών. Ακόμη και κομμάτια της μεσαίας τάξης παρασύρθηκαν από τον γενικό ενθουσιασμό, καλωσορίζοντας

την ολοκληρωτική αλλαγή. Ο καιρός ήταν ώριμος και η κατάσταση η πλέον ευνοϊκή για την επαναστατική ανοικοδόμηση της χώρας.

Η δράση ήταν απαραίτητη και επείγουσα – επαναστατική δράση για να δώσει ζωή στις λαχτάρες του προλεταριάτου, να κάνει την Κομμούνα ζωντανή πραγματικότητα, διευρύνοντας και επεκτείνοντάς την σε ολόκληρη τη γη.

Αλίμονο! Ο σεβασμός της αστικής αντίληψης του νόμου και της τάξης, της ιερότητας της καπιταλιστικής ιδιοκτησίας και η πίστη στην “ανθρωπιά” του εχθρού έμελλαν σύντομα να μετατρέψουν την μεγαλειώδη νίκη των επαναστατημένων μαζών σε μια τρομερή ήττα. Το πρώτο μέτρο που θα έπρεπε να λάβει η Κομμούνα ήταν η παροχή ψωμιού στο λαό. Οι αποθήκες ήταν γεμάτες, οι πλούσιοι είχαν εξασφαλίσει κατά τη διάρκεια του πολέμου τεράστιες προμήθειες και τόσο η Κρατική όσο και οι ιδιωτικές τράπεζες ήταν γεμάτες χρυσό.

Όμως αντί να προχωρήσει στην κατάσχεση του συσσωρευμένου πλούτου και των τροφίμων ευεργετώντας τις πεινασμένες μάζες, η Κομμούνα έκανε το μοιραίο λάθος, σπαταλώντας πολύτιμο χρόνο σε εκλογές. Αντί να δράσουν για τους εαυτούς τους και να οργανώσουν τη νέα τάξη πραγμάτων, οι Κομμουνάροι βασίστηκαν στους “ηγέτες” τους, εξουσιοδοτώντας τους να πάρουν τα απαραίτητα μέτρα. Γνωστοί επαναστάτες εκλέχτηκαν με μεγάλη πλειοψηφία: Ιακωβίνοι, Μπλανκιστές και μέλη της Διεθνούς απάρτιζαν το Συμβούλιο της Κομμούνας. Όμως ακόμη και αν είχαν τις καλύτερες προθέσεις, αυτοί οι επαναστάτες “ηγέτες” δεν ήξεραν τι να κάνουν με την Επανάσταση. Οι ίδιες οι μάζες γνώριζαν τις ανάγκες και τις επιθυμίες τους, αλλά το Συμβούλιο των εκλεγμένων απλά ακολούθησε καθιερωμένες μορφές “διακυβέρνησης”. Δεν ήξεραν καν πώς να οργανώσουν την άμυνα του Παρισιού.

Πολύ αργά η Κομμούνα συνειδητοποίησε πως το πιο αναγκαίο ήταν το φαγητό και όχι οι νέοι νόμοι. Άρχισαν να λειτουργούν κοινοτικές κουζίνες για να θρέψουν τους ανθρώπους, αλλά είχε ήδη χαθεί πολύτιμος χρόνος που έδωσε την ευκαιρία στις Βερσαλίες να συνέλθουν από την πρώτη τους τρομάρα και να συγκεντρώσουν τις δυνάμεις τους ώστε να επιτεθούν στο επαναστατημένο προλεταριάτο του Παρισιού. Ο Θιέρσος και ο Gallifet σφαγίασαν 30.000 εργάτες στους δρόμους της Γαλλικής πρωτεύουσας και έπνιξαν την Κομμούνα στο αίμα των ηρωικών υπερασπιστών της. Πλήρωσαν ακριβά τα λάθη τους.

3

Το ίδιο φοβερό τίμημα έπρεπε να πληρώσει και η Κρονστάνδη για την πίστη της στους κυβερνώντες. Αφοσιωμένοι επαναστάτες και αφιερωμένοι στον σκοπό τους όπως και οι γενναίοι Κομμουνάροι, οι Κρονστανδιώτες έπεσαν θύματα της εμπιστοσύνης τους στην επαναστατική ακεραιότητα της Μπολσεβίκικης εξουσίας.

Η Εξέγερση της Κρονστάνδης του Μάρτη του 1921, ξεκίνησε σαν μια γενικευμένη έκφραση αλληλεγγύης προς τους απεργούς εργάτες της Αγίας Πετρούπολης. Οι Ναύτες και οι στρατιώτες της Κρονστάνδης υπήρξαν ιστορικά τα πιο επαναστατικά στοιχεία στη Ρωσία. Αυτοί αποτέλεσαν την κύρια δύναμη των Μπολσεβίκων στον αγώνα ενάντια στην Προσωρινή Κυβέρνηση του Κερένσκι. Είχαν δώσει την δυνατότητα στο Μπολσεβίκικο Κόμμα να ανατρέψει την Συντακτική Συνέλευση και να αυτοανακηρυχθούν νέα εξουσία, με τον Λένιν και τον Τρότσκι ως δικτάτορες του Κρεμλίνου. Ο Τρότσκι είχε επανειλημμένως διακηρύξει ότι χωρίς τους ναύτες της Κρονστάνδης οι Μπολσεβίκοι θα ήταν ανίσχυροι. Αποκάλεσε τους Κρονστανδιώτες “το καμάρι και η δόξα της Επανάστασης”.

Οι στρατιώτες και οι ναύτες της Κρονστάνδης είχαν κοινό σκοπό με τους εργάτες στην Οκτωβριανή Επανάσταση, αγωνίστηκαν στο πλάι τους, μοιράστηκαν τους κινδύνους, την πείνα σαν πραγματικά αδέρφια. Δεν εκπλήσσει το γεγονός ότι όταν μια γενική απεργία ξέσπασε στην Πετρούπολη στις 24 Φλεβάρη του 1921, οι Κρονστανδιώτες σοκαρίστηκαν, όπως και ολόκληρη η χώρα. Πριν λίγο καιρό, οι εργάτες της Πετρούπολης με τη βοήθειά τους, έσωσαν τη Πετρούπολη από τον στρατό του Υudenitch και σώζοντας την Πετρούπολη έσωσαν επίσης τη Μόσχα και την Επανάσταση. Οι Μπολσεβίκοι χρωστάν γι’ αυτό πολλά στο προλεταριάτο της Πετρούπολης. Οι τεχνίτες, οι μηχανικοί και οι εργαζόμενοι υπηρέτησαν σε πολλά μέτωπα· ήταν η πραγματική εμπροσθοφυλακή της Επανάσταση και θυσίασαν το αίμα τους και ότι είχαν για τον επαναστατικό σκοπό.

Αλλά οι συνθήκες στα εργοστάσια και τους μύλους της Πετρούπολης είχαν γίνει ανυπόφορες. Η εργασία ήταν σκληρή, το συσσίτιο πεινιχρό και καθόλου ρούχα δεν χρησιμοποιούνταν για τη προστασία των εργατών από το τρομερό κρύο. Η διακυβέρνηση των Μπολσεβίκων ήταν πιο σκληρή και το βαρύ της χέρι γινόταν αισθητό όλο και περισσότερο από τους εργάτες. Αλλά περίμεναν υπομονετικά για την εκπλήρωση των μπολσεβίκικων υποσχέσεων. Μια πιο ελεύθερη διοίκηση τους είχε επίσημα υποσχεθεί, καλύτερα συσσίτια και πιο ανθρώπινη μεταχείριση, μεγαλύτερη ελευθερία και περισσότερη δικαιοσύνη – όταν ο εμφύλιος πόλεμος τελείωνε και σταματούσαν τα πολεμικά μέτωπα.

Ο καιρός πια πέρασε. Οι στρατιώτες επέστρεψαν από όλα τα μέτωπα και οι περισσότεροι επέστρεψαν στις εργασίες τους στα αγροκτήματα και τις βιομηχανίες. Περισσότερα είδη ήταν διαθέσιμα και καλύτερα μέσα μεταφοράς. Οι εργάτες της Πετρούπολης, που υπέφεραν περισσότερο υπολογίζοντας τον πόλεμο, την επανάσταση και την εμφύλια σύγκρουση, περίμεναν ανυπόμονα η Μπολσεβίκικη Κυβέρνηση να πραγματοποιήσει τις υποσχέσεις της.

Περίμεναν υπομονετικά για πολύ καιρό, αλλά μάταια. Η ανεπάρκεια και κακοδιοίκηση των Μπολσεβίκων συνεχίστηκε, η αδιαφορία τους για τα βάσανα της χώρας παρέμεινε अपαράλλαχτη και η κυριαρχία του τρόμου γινόταν κάθε μέρα χειρότερη.

Στο τέλος, συνειδητοποιώντας ότι η ζωή δεν μπορούσε να συνεχιστεί έτσι και ότι η κυβέρνηση παρέμενε αδρανής, οι εργάτες της Πετρούπολης αποφάσισαν να συγκεντρωθούν και να συσχεφθούν σχετικά με τις ανάγκες τους και τους τρόπους εξάλειψης της πείνας και της δυστυχίας. Συγκάλεσαν γι' αυτό το σκοπό μια συνέλευση, αλλά η Κυβέρνηση της Πετρούπολης, με τον Ζινοβιεν επικεφαλής, γρήγορα την κατέστειλε. Φυσικά οι εργάτες εξοργίστηκαν από αυτές τις αδικαιολόγητες και δεσποτικές μεθόδους. Καλέστηκαν νέες συνελεύσεις, αλλά και αυτές απαγορεύτηκαν από τους Μπολσεβίκους. Οι εργάτες πραγματικά αγανάκτησαν. Κατήγγειλαν τους Μπολσεβίκους πως πρόσφεραν περισσότερη αντεπαναστατική συναίνεση στους καπιταλιστές της Ευρώπης και της Αμερικής και ότι έκαναν τους χειρότερους συμβιβασμούς μαζί τους, αλλά ταυτόχρονα αρνούνταν ακόμη και τα στοιχειώδη δικαιώματα των εργατών της Ρωσίας. Σ' ολόκληρη τη Ρωσία και ιδιαίτερα στο προλεταριάτο της Πετρούπολης, που ήταν το πιο ευφυές τμήμα των ρωσικών μαζών, άρχισε να αναπτύσσεται δυσαρέσκεια ενάντια στους Μπολσεβίκους.

Στάλθηκαν επιτροπές στον Ζινοβιεν για να συζητήσουν τα ζητήματα που υπήρχαν και να βρεθούν φιλικόι τρόποι αντιμετώπισης των προβλημάτων. Ωστόσο, ο “αυτοκράτορας” αρνήθηκε ακόμη και τη συνάντηση μαζί τους. Τελικά, για να αναγκάσουν τη κυβέρνηση να μελετήσει τα αιτήματά τους οι εργάτες της Πετρούπολης κάλεσαν την απεργία. Οι πρώτοι που εγκατέλειψαν τις δουλειές τους ήταν οι εργαζόμενοι στο εργοστάσιο πυρομαχικών Patronny. Τους ακολούθησαν οι εργάτες των μύλων Trubotchny και Baltiysky. Η κυβέρνηση της Πετρούπολης, αντί να ακούσει τους απεργούς δημιούργησε μια ειδική “Επιτροπή Άμυνας” για να καταστείλει το απεργιακό κίνημα.

Η επιτροπή άμυνας κήρυξε αμέσως τους απεργούς αντεπαναστάτες, τους κράτησε μακριά από τα εργοστάσια και τους στέρησε το συσσίτιο, γεγονός που σήμαινε λιμοκτονία για αυτούς και τις οικογένειές τους. Οι διαδηλώσεις των απεργών δέχτηκαν επίθεση από τον στρατό, οι συλληφθέντες πολλαπλασιάζονταν καθημερινά και σ' ολόκληρη την πόλη κηρύχτηκε ο στρατιωτικός νόμος. Οι θάνατοι στα χέρια της Τσέκα (στυμ: η μυστική αστυνομία των μπολσεβίκων), από την πείνα και το κρύο έγιναν καθημερινά φαινόμενα.

Αυτά τα γεγονότα στην Πετρούπολη ήταν αυτά που ξεσήκωσαν τους ναύτες και τους στρατιώτες της Κρονστάνδης. Ένιωθαν πως κάτι ήταν τραγικά λανθασμένο αν το επαναστατικό προλεταριάτο της Πετρούπολης μπορούσε να έχει τέτοια αντιμετώπιση από τους Μπολσεβίκους. Αλλά αρνήθηκαν να πάρουν θέση στο ζήτημα μέχρι να ερευνηθούν οι ίδιοι την κατάσταση. Αν τα αιτήματα των εργατών ήταν υπερβολικά ή αδικαιολόγητα, διακήρυξαν οι ναύτες, η Κρονστάνδη δεν θα τους παρείχε καμία βοήθεια.

Μια επιτροπή ναυτών έφτασε κρυφά στην Πετρούπολη και διερεύνησε τα αιτήματα και τις απαιτήσεις των εργατών. Η αναφορά της επιτροπής κατατέθηκε σε μια δημόσια συνέλευση των ναυτών, στρατιωτών και εργατών της Κρονστάνδης, η οποία έλαβε χώρα στην πλατεία Yakorny την πρώτη του Μάρτη. Η μαζική συνέλευση, προεδρευόμενη από τον Πρόεδρο του Σοβιέτ της Κρονστάνδης, τον Κομμουνιστή Vassilenko, ενέκρινε ψήφισμα αλληλεγγύης στους εργάτες της Πετρούπολης και ζήτησε ριζικές μεταρρυθμίσεις στις καταχρήσεις εξουσίας των Κομισάριων, καθώς και παροχή μεγαλύτερων ελευθεριών από τη κυβέρνηση των Μπολσεβίκων.

5

Ο πρόεδρος Kalinin, που ήταν παρόν στη συνέλευση, και ο Κομισάριος Kuzmin, επικεφαλής του Στόλου της Βαλτικής που ήταν αγκυροβολημένος στη Κρονστάνδη, κήρυξαν τους ναύτες και τους φαντάρους του Κόκκινου Στρατού αντεπαναστάτες, επειδή ζητούσαν ελεύθερες εκλογές για την εκλογή νέων εκπροσώπων στο Σοβιέτ της Κρονστάνδης.

Η Κρονστάνδη διόρισε μια Επιτροπή 30 ατόμων για να καλέσει τον Zinovien να συζητήσουν την κατάσταση. Η επιτροπή συνελήφθη αμέσως μόλις προσέγγισε την πόλη. Ήταν το πρώτο χτύπημα της Κυβέρνησης των Μπολσεβίκων εναντίον της Κρονστάνδης η οποία τόλμησε να εκφράσει την αλληλεγγύη της στους πεινασμένους εργάτες της Πετρούπολης.

Από αυτή τη στιγμή και μετά η κατάσταση εξελίχθηκε ραγδαία. Το Σοβιέτ της Πετρούπολης, κάτω από τον απόλυτο έλεγχο του Zinovien, κήρυξε τους ναύτες και τους εργάτες της Κρονστάνδης αντεπαναστάτες που δουλεύουν για τα συμφέροντα Τσαρικών στρατηγών. Την ίδια μέρα ο Λένιν και ο Τρότσκι έδωσαν τελεσίγραφο στη Κρονστάνδη να “παραδοθεί” και ο Τρότσκι τη γέμισε με προκηρύξεις που πέταξε ένα στρατιωτικό αεροπλάνο, απειλώντας ότι “θα τουφεκιστείτε όλοι σαν πέρδικες”.

Η Κρονστάνδη ζήτησε μόνο δικαιοσύνη για τους απεργούς της Πετρούπολης και επανόρθωση των κακών που προκάλεσαν οι Κομισάριοι. Ήταν έτοιμοι να εκλέξουν ένα νέο Σοβιέτ στην πόλη τους και επέμειναν στο δικαίωμά τους να δράσουν χωρίς την ανάμειξη των Μπολσεβίκων. Οι ναύτες και οι στρατιώτες της Κρονστάνδης εξέδωσαν πολυάριθμες προκηρύξεις και δημοσίευσαν μια ημερήσια εφημερίδα, επιβεβαιώνοντας την αφοσίωσή τους στο Σοβιετικό σύστημα και την πίστη τους στο Κομμουνιστικό Κόμμα, δηλώνοντας ξανά και ξανά ότι ζητούσαν απλά και μόνο τα επαναστατικά δικαιώματά τους ως προλετάριοι. Κάλεσαν επανειλημμένα τους Μπολσεβίκους να επιλύσουν τη διαμάχη τους με αδελφικό τρόπο, ορκιζόμενοι ότι η Επανάσταση και οι σκοποί της τους ήταν ιεροί και διακηρύσσοντας σε ολόκληρη τη χώρα: “Δεν θέλουμε αιματοχυσία”!

Η πίστη των Κρονστανδιωτών στην επαναστατική ακεραιότητα της Μπολσεβίκικης αρχής, ήταν τραγική. Και την ίδια ώρα που οι Κρονστανδιώτες παρέμεναν σταθεροί στην πρόθεσή τους να πείσουν του Μπολσεβίκους για την πίστη και την αφοσίωσή τους στο Κομμουνιστικό Κόμμα, οι τελευταίοι διέταξαν μυστική επίθεση κατά τη διάρκεια της νύχτας, ενάντια στην ανυποψίαστη Κρονστάνδη.

Η επίθεση ηγήθηκε από την Τρότσκι, με τη βοήθεια του εμπειρογνώμονα Κομισάριου Tukhatchevsky, έναν πρώην τσαρικό στρατηγό. Μεραρχίες της Τσέκα, φορώντας λευκές στολές ώστε να μην ξεχωρίζουν μέσα στο χιονισμένο τοπίο του ποταμού Nena και παραμένοντας αθέατοι στο σκοτάδι της νύχτας, επιτέθηκαν ταυτόχρονα από τρεις πλευρές στη Κρονστάνδη και τελικά εισέβαλαν στη πόλη. Επίλεκτα Μπολσεβίκικα στρατεύματα συνέχισαν τη σφαγή στους δρόμους, χωρίς να ξεχωρίζουν άντρες και παιδιά. 14.000 ζωές θυσιάστηκαν σε εκείνη την αδελφοκτόνα σύγκρουση. Για μέρες και νύχτες τα δάση γύρω από την Πετρούπολη αντηχούσαν από τις “ασκήσεις βολής” των Τσεκιστών: ήταν οι επιζώντες της Κρονστάνδης που εκτελούνταν προς δόξαν των Μπολσεβίκικων δικτατόρων.

6

Το κίνημα της Κρονστάνδης ήταν αυθόρμητο, απροετοίμαστο και ειρηνικό. Το ότι μετατράπηκε σε ένοπλη σύρραξη, με τραγική κατάληξη μέσα στο αίμα, οφείλεται εξ' ολοκλήρου στον Μπολσεβίκικο δεσποτισμό.

Η εμπειρία της Κρονστάνδης, όπως και της Παρισινής Κομμούνας, αποδεικνύει για άλλη μια φορά ότι η κυβέρνηση -όπως και αν ονομάζεται, ότι κι αν διακηρύξει – είναι πάντα ο θανάσιμος εχθρός της ελευθερίας και της δικαιοσύνης του λαού. Το κράτος δεν έχει ψυχή και αρχές. Δεν έχει παρά έναν και μόνο σκοπό: να ασφαλίσει την εξουσία και να τη διατηρήσει, με κάθε κόστος.

Η Κρονστάνδη επανέλαβε τα θανάσιμα λάθη των Κομμουνάρων του Παρισιού. Οι τελευταίοι δεν ακολούθησαν τη συμβουλή των πιο διορατικών και νηφάλιων επαναστατών που ζητούσαν την άμεση επίθεση στις Βερσαλίες όσο η Κυβέρνηση του Θιέρσου ήταν ακόμη αποδιοργανωμένη. Σπατάλησαν πολύτιμο χρόνο και δεν έφεραν την επανάσταση μέσα στη χώρα, σε κάθε της άκρη. Ούτε οι Παριζιάνοι εργάτες του 1871 ούτε οι Κρονστανδιώτες ναύτες δεν επεδίωξαν την κατάργηση της κυβέρνησης. Οι Κομμουνάροι ήθελαν μερικές συγκεκριμένες δημοκρατικές ελευθερίες και πίστεψαν ότι μια αμυντική στάση θα ήταν αρκετή για την προστασία από τον εχθρό. Απέτυχαν να αναλάβουν την επίθεση και αυτό αποδείχτηκε η αιτία της καταστροφής τους.

Η Κρονστάνδη επίσης ζήτησε μόνο κάποιες μεταρρυθμίσεις. Οι ναύτες αρνήθηκαν να υιοθετήσουν επιθετική στάση ακόμη και αφού είχε ήδη γίνει ξεκάθαρο ότι οι Μπολσεβίκικοι ετοιμάζονταν να τους εξολοθρεύσουν. Παρέμειναν στην άμυνα και έτσι έχασαν τη κατάλληλη στιγμή για τη νίκη. Ολόκληρη η Ρωσία ήταν πικρά ανταγωνιστική στη

Μπολσεβίκικη τυραννία και φλογερά αλληλέγγυα με τους Κρονστανδιώτες. Αλλά οι τελευταίοι μιλούσαν για “ειρήνη και κατανόηση”, ενόσω η κυβέρνηση των Μπολσεβίκων παρέτασσε εναντίον τους το πυροβολικό. Στην Παρισινή Κομμούνα, όπως και στη Κρονστάνδη, η τάση προς παθητικές, αμυντικές τακτικές και η έλλειψη επαναστατικής διορατικότητας, αποδείχθηκαν μοιραίες.

Η Κομμούνα του Παρισιού και η Κρονστάνδη ηττήθηκαν. Αλλά ηττήθηκαν νικηφόρα μέσα στον ιδεαλισμό και την ηθική τους αγνότητα, τη γενναιοδωρία και την ανώτερη ανθρωπιά τους. Το μέλλον τους ανήκει.

Όπως και η Παρισινή Κομμούνα, η Κρονστάνδη είναι υψίστης ιστορικής σημασίας. Σήμανε τον επιθανάτιο ρόγχο του Μπολσεβικισμού. Απέδειξε σε ολόκληρο τον κόσμο ότι η Μπολσεβίκικη δικτατορία και η Ρώσικη Επανάσταση είναι αντίθετες, αμοιβαία αποκλίνουσες. Η Κρονστάνδη ήταν η πρώτη λαϊκή απόπειρα απελευθέρωσης από την τυραννία του Κρατικού Σοσιαλισμού. Ήταν το πρώτο βήμα προς την Τρίτη Επανάσταση που ήταν αναπόφευκτη στη Ρωσία. Μακάρι το Διεθνές προλεταριάτο να πάρει τα διδάγματα από την Παρισινή Κομμούνα και την εξέγερση της Κρονστάνδης για να φέρει στην ανθρωπότητα αληθινή ελευθερία και ευημερία.